

ТАЗАЛЫҚ ДЕНСАУЛЫҚ КЕПІЛІ

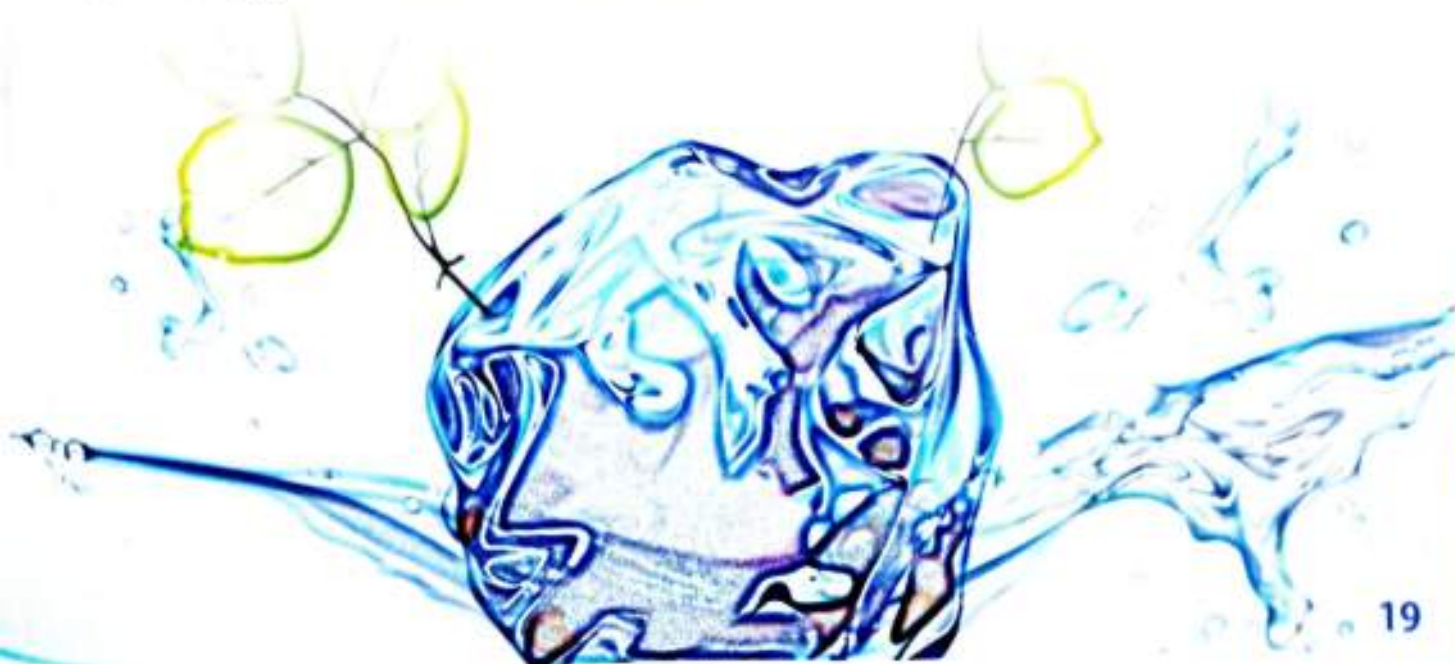
Мустафаева Арияна Арманқызы,
«Жыланбұзған» жалпы білім беретін мектеп»
КММ-нің 3 - Б сынып оқушысы.
Жетекшісі: Турдалиева Умида Сайдалиевна,
бастауыш сынып мұғалімі.
Түркістан облысы, Төлеби ауданы.

Тазалық — денсаулық кепілі деген ұғым адам өмірінде маңызды орын алады. Тазалықты сақтау тек жеке гигиена мен қоршаған ортаны таза ұстаумен ғана шектелмей, жалпы денсаулықты сақтау мен өмір сапасын жақсартуға да ықпал етеді. Тазалықты сақтаудың денсаулыққа пайдасы туралы бірнеше аспектілерге тоқталуға болады:

Тазалықты сақтамау түрлі аурулардың таралуына себеп болуы мүмкін. Мысалы, жеке гигиенаны сақтау, қолды жиі жуу, кір-коқыс пен микробтардың таралуын болдырмауға көмектеседі. Таза ортада өмір сүру көптеген инфекциялық және вирустық аурулардың алдын алады. Дұрыс тазалық шаралары арқылы тұмау,

ішек инфекциялары, тері аурулары сияқты мәселелерді болдырмауға болады. Қоршаған ортадағы тазалық адамның иммундық жүйесіне тікелей әсер етеді. Егер орта таза болса, ағза зиянды микробтармен күресуге жеңіл болады. Қолды жиі жуу мен дененің тазалығы ағзаның инфекцияларға қарсы қорғанысын күшейтеді. Жеке гигиенаны сақтау денсаулықтың негізгі кепілі болып табылады. Тазалық сақталмаған жағдайда тері аурулары, тері астындағы инфекциялар мен тыныс алу жолдарының аурулары пайда болуы мүмкін. Дене тазалығын сақтау үшін душ қабылдау, тістерді тазалау, киімдер мен аяқ киімді таза ұстау маңызды. Таза әрі ұқыпты орта адамның психологиялық жағдайына да әсер етеді. Таза үй мен жұмыс орнында өзін жайлы сезіну, стрессті азайтуға ықпал етеді. Тазалық адамның көңіл-күйін жақсартып, өмірге деген позитивті көзқарас қалыптастырады. Тазалық сақталған орта адамның өмір сапасын жақсартады. Таза ауа, су мен қоршаған орта денсаулықты сақтауға және жақсартуға көмектеседі. Қоршаған ортадағы тазалық адамның психоэмоционалды жағдайына да әсер етеді. Таза табиғат пен қоршаған орта денсаулықтың негізі болып табылады. Қоршаған ортадағы коқыс пен ластану экологиялық жағдайды нашарлатып, адамдардың денсаулығына кері әсер етеді. Қоршаған ортаны таза ұстау — біздің денсаулығымызды қорғаудың маңызды бөлігі. Тазалықты сақтау тек қысқа мерзімді пайда емес, ұзақ мерзімді денсаулық үшін де маңызды. Тазалық сақтау арқылы көптеген ауруларды болдырмай, ұзақ әрі сапалы өмір сүруге мүмкіндік туады.

Қорытындылай келе, тазалық тек сыртқы көрініс немесе тәртіп мәселесі емес, ол денсаулықтың кепілі, өмірдің сапасын арттыратын, түрлі аурулардың алдын алатын маңызды аспект. Тазалықты сақтай отырып, денсаулықты қорғап, өмірімізді жақсарта аламыз.

6+

Жұзден жүйрік, мыңнан тұлпар!

Жас

ҒАЛЫМ

№12 (224) желтоқсан, 2024 жыл.

Дарынды балаларға арналған республикалық ғылыми-танымдық журнал

4-5
беттер

**ЖАЛАҢТӨС ШАҒЫН ЖИНАҚТЫ
БАСТАУЫШ МЕКТЕБІНДЕ ӨТКЕН
«КҮЗ ХАНШАЙЫМЫ» БАЙҚАУЫ**

Жебе

баспа үйі

**КІТАП
КІТАПША
ШАҚЫРУ
ПЛАКАТ
БИЛБОРД
СТЕНД
БЛАНК
ВИЗИТКА**

Шымкент қаласы,
Т.Айбергенов көшесі, 3/1.
тел.: 8 /7252/ 56-69-66.

«Жас ғалым» республикалық ғылыми-танымдық журналы 2005 жылдың қазан айынан бастап айына 1 рет шығады.

№12 (224) желтоқсан, 2024 жыл

Құрылтайшы: «Қазақстанның педагогикалық академиясы» КҚ
Вице президенті: Тамара МАХАЛҚЫЗЫ

Ақыластар алқасы:
А.БАТЫРБЕКОВА
Б.СПАТАЕВА
А.УИСИНБАЕВ
А.ӘМІРТАЕВ
Ә.БҮРКІТ

Бас редактор:
Жаркынбек ТӨЛТЕБАЙ

Бас редактордың орынбасары:
Айдана ӘБДІҚАДЫРҚЫЗЫ

Коммерциялық директор:
Айтбек ТӨЛЕГЕНОВ

Тіпшілер:
Балзия ТҒЖОБАЕВА
Балбек ТӨЛТЕБАЙ

Компьютердегі дизайнер:
Тағайбек ИСАХАНҰЛЫ

Журнал Қазақстан Республикасының Мәдениет, аталар және спорт министрлігінде тіркелген.
Тіркеу куәлігі № 5910-ЖК (11.04.2005)

Жазылу индексі: 75481

Қолжазбалар еңделері, авторға қайтарылмайды.
Автордың мақалалары редакцияның мақарасын білдірмейді.
Кейбір материалдар мен суреттер интернеттен алынды.

Меншік иесі: «Алтын Ұя» ЖШС
Меншік қайылымы: 160019

ҚР: Шымкент қ., Т.Айбергенов көшесі 3/1
тел: 8 (7252) 56-69-66

ұялы тел: 8 700 068 70 00;

e-mail: zhebe.baspa@mail.ru

Журнал "Жебе" баспа үйі ЖК Қ.Орынбаев баспаханасында басылады.
Шымкент қаласы, Н.Тәрепов көшесі, 13 А.

Басылған күні: 18.12.2024 ж.

Тапсырыс: №369

Таралымы: 3 100

Мұғалімдер

Тәуелсіз ел тірегі – білімді ұрпақ

МЕКТЕП

№02 (266) ақпан, 2025 жыл

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК, ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЖУРНАЛ

Мырқашова Құндызай Құланшықызы,
А.Байтұрсынов атындағы шағын жинақты
бастауыш мектеп меңгерушісі,
Түркістан облысы, Отырар ауданы.

Худайбергенова Мамура Мамбетжановна,
«№59 ЖОББМ» КММ-нің
математика пәнінің мұғалімі,
Шымкент қаласы.

Наржанова Ботагөз Дүйсенбекқызы,
«№59 ЖОББМ» КММ-нің орыс тілі
мен әдебиеті пәнінің мұғалімі,
Шымкент қаласы.

Калметова Гульмира Койлыбаевна,
«Б.Нұрлыбеков атындағы ЖББМ» КММ-нің
орыс тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі,
Түркістан облысы, Ордабасы ауданы.

Бастауыш сыныптарда жас ерекшеліктеріне сәйкес тиімді оқыту әдістері

Турдалиева Умида Сайдалиевна,
«Жыланбұзған» ЖББМ КММ-нің
бастауыш сынып мұғалімі.
Түркістан облысы, Төлеби ауданы.

Бастауыш сынып — баланың оқу процесінде алғашқы маңызды кезең болып табылады. Бұл кезеңде оқушының жеке тұлғалық және танымдық дамуының негіздері қаланады. Сондықтан бастауыш сынып мұғалімдері балалардың жас ерекшеліктерін ескере отырып, оқыту әдістерін таңдап, тиімді пайдалану қажет. Әр жас кезеңінің өзіндік ерекшеліктері мен талаптары бар, сол себепті оқытудың әдістері де соған сай болуға тиіс. Бұл мақалада бастауыш сыныптардағы жас ерекшеліктеріне сәйкес тиімді оқыту әдістері қарастырылады.

Бастауыш сынып оқушыларының жас ерекшеліктерін зерттегенде, олардың психологиялық, физикалық және әлеуметтік даму жағдайларын ескерген жөн. Бастауыш сыныпта оқитын балалар әдетте 6-10 жас аралығындағы балалар болып табылады, яғни олар:

- Ерте жас (6-7 жас) — бұл кезеңде баланың назарын жинақтау, қарапайым тапсырмаларды орындау және білім алу дағдылары қалыптасады.

- Орташа жас (8-9 жас) — балалар өздігінен ойлауды үйреніп, күрделі тапсырмаларды орындауға қабілетті болады.

- Кейінгі жас (10 жас) — бұл кезеңде балалардың шығармашылық қабілеттері дамып, сыни ойлау дағдылары қалыптаса бастайды.

Бұл кезеңдерде оқыту әдістері мен тәсілдері әртүрлі болады, өйткені әр жас тобының білімді қабылдау қабілеті әрқалай.

Ойын әдісі — бастауыш сыныптарда қолданылатын ең тиімді әдістердің бірі. Балалар үшін ойын арқылы білім алу қызықты әрі тиімді болады. Бұл әдіс оқушылардың белсенділігін арттырып, білімді ойын түрінде игеруге мүмкіндік береді. Ойын арқылы балалар:

- Танымдық қабілеттерін дамытады.
- Тапсырмаларды орындауға деген ынталарын арттырады.

- Топпен жұмыс істей білу дағдыларын қалыптастырады.

Мысалы, математикалық ұғымдарды оқытқанда балаларға түрлі ойындар ұйымдастыру (сандарды үйлестіру, ұқсастықтарды табу, ребустар шешу) арқылы олардың логикалық ойлау қабілетін дамытуға болады.

Жас ерекшеліктеріне қарай оқушылардың тәжірибесін жинақтау үшін...

отырып, теориялық білімдерін нақты мысалдармен байланыстыра алады. Бұл олардың материалды терең түсінуіне ықпал етеді.

Балалардың сөйлеу дағдыларын дамыту үшін әңгімелесу және пікірталас әдістері өте тиімді. Бұл әдіс балалардың ойлау қабілетін дамытуға, өз пікірін анық және дәл айтуға көмектеседі. Мысалы, әдебиет пәні бойынша балаларға шығарма немесе ертегінің негізгі идеясын талқылау, сұрақтар қою арқылы оларды терең ойлауға итермелейді. Мұндай әдіс балалардың шығармашылық ойлау дағдыларын дамытады.

Бастауыш сынып оқушыларының жас ерекшеліктеріне сай, олар өздігінен жұмыс істеу дағдыларын да дамытуы қажет. Мұғалім әр баланың өз мүмкіндігіне қарай жеке тапсырмалар мен зерттеу жұмыстарын ұсына алады. Бұл баланың оқуға деген жеке жауапкершілігін арттырады, сондай-ақ өз бетінше білім алу дағдыларын қалыптастырады. Мысалы, табиғат туралы ақпарат жинап, оны суреттермен көрсетіп, постер жасау — балаларды шығармашылықпен жұмыс жасауға ынталандырады.

Интерактивті әдістер — балалардың белсенді қатысуын талап ететін оқыту әдістері. Мұнда оқушы тек тыңдап қана қоймай, сабаққа белсене қатысады. Мысалы, «Ашық микрофон», «Сұрақ-жауап», «Шағын топта жұмыс» сияқты әдістер арқылы балалар өз пікірін айта алады, сұрақтар қойып, бір-біріне көмектеседі. Мұндай әдіс оқушылардың өз-өзіне деген сенімділігін арттырып, топтық жұмыс дағдыларын дамытады.

Бастауыш сынып оқушыларында жас ерекшеліктеріне сәйкес тиімді оқыту әдістері қолданудың нәтижесінде мынадай жетістіктерге қол жеткізуге болады:

- Қызығушылықты арттыру: Балалар сабаққа деген қызығушылықтарын жоғалтпайды, өйткені сабақ түрлі әдіс-тәсілдермен өткізіледі.

- Оқушылардың өзіндік дамуы: Оқушыларды жеке тұлғалық қасиеттері, танымдық қабілеттері мен сыни ойлау дағдылары дамиды.

- Әлеуметтік дағдылардың қалыптасуы: Топта жұмыстар мен пікірталастар арқылы балалар арасында ынтымақтастық пен өзара құрмет қалыптасады.

- Шығармашылық қабілеттердің дамуы: Оқушылардың шығармашылық ойлау қабілеті артып, өздерінің пікірлерін...

ХАБАРЛАНДЫРУ!

Сізді «Қазақстанның педагогикалық академиясы» педагогикалық ғылыми қауымдастығына мүше болып, өз еңбек жетістіктеріңіздің нәтижесі ретінде «Қазақстанның педагогикалық академиясы профессоры» академиялық атағын алуға шақырамыз.

Бұл академиялық атақ сізді ғылыми атақтары мен дәрежелері бар әріптестеріңізбен белгілі бір деңгейге теңестіреді. Сонымен қатар шәкірт тәрбиелеуде қосатын үлесі зор. Ғылыми қауымдастықтың мүшесі болу сіздің жалпы қоғамдағы мәртебеңізді анықтайды. Осыған орай сізден өзіңіз туралы мәлімет беруіңізді сұраймыз. Қосымша ақпараттарды төмендегі телефондар арқылы алуыңызға болады.

Ардақты ұстаздар!

Осыдан біраз уақыт бұрын «Мектеп» республикалық ғылыми-әдістемелік, педагогикалық журналы мұғалімдерге арнап ҚҰРМЕТ ТАҚТАСЫН ашқанын білесіздер. Мақсат – елдің ертенгі тірегі болатын бүгінгі мектеп оқушыларына саналы тәрбие мен сапалы білім беріп жүрген ұлағатты ұстаздарымызды көпшілікке таныту.

Құрмет тақтасына педагогтарды пән бірлестіктері және мұғалімдер өзін-өзі ұсына алады. Ұсынылған мұғалім үміткерлердің ішінен лайықтылар журнал жанынан құрылған арнайы комиссияның шешімімен таңдалып алынады.

Құрмет тақтасына шыққан мұғалімдер арнайы диплом мен сертификатқа ие болады. Сонымен қоса аты-жөні Құрмет тақтасының арнайы реестріне (тізіліміне) енгізіледі.

Ескерту: Құрмет тақтасына шығатын мұғалім (үміткер) жөнінде қысқаша ақпарат (аты-жөні, туылған жылы, бітірген оқу орны, еңбек етіп жатқан білім ұясы, пәні, еңбек өтілі, санаты, т.б.), көлемі 9x12 болатын бір сурет (түрлі-түсті әрі сапалы), сіңірген еңбегі мен қол жеткізген жетістіктері үшін алған марапаттары, алғыс хаттары туралы толық мәліметті (түрлі пән олимпиадалар мен білім сайыстарында, байқауларда, т.б.) журнал редакциясына жолдауы тиіс.

Қосымша мәлімет алу үшін: 8 (7252) 56-69-66, 8-700-068-70-00.

«МЕКТЕП» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК, ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЖУРНАЛ

2003 жылдың қыркүйек айынан шыға бастады. Айына бір рет шығады.

Құрылтайшы:
"Қазақстанның педагогикалық академиясы" к/қ вице-президенті
АМАРА МАХАЛҚЫЗЫ

Ақылдастар алқасы:
А.САДЫКОВА
А.БАТЫРБЕКОВА
Б.СПАТАЕВА
А.ӨМІРТАЕВ

Бас редактор:
Жарқынбек ТӨЛТЕБАЙ

Шығарушы редактор:
Айдана СУЛТАН

Тілшілер:
**Балзия ТӨЖІБАЕВА,
Асан АБСАМАТ,
Балбек ТӨЛТЕБАЙ.**

Дизайнер:
Дамир ЖАҚСЫЛЫҚОВ.

Журнал Қазақстан Республикасының Мәдениет, Ақпарат және Қоғамдық келісім министрлігінде тіркелген. Тіркеу куәлігі № 4077-Ж. Жазылу индексі: 72544. Қолжазбалар өңделеді, авторға қайтарылмайды. Автордың мақалалары редакцияның көзқарасын білдірмейді. Кейбір материалдар мен суреттер интернеттен алынады.

Тапсырыс: 472

Таралымы: 4100

Меншік иесі:
"Алтын Ұя" ЖШС
Мекенжайы:
486024

Шымкент қаласы,
Т.Айбергенов көшесі, 3/1.
тел: **56-69-66**
Zhebe.baspa@mail.ru
8 700 068 70 00 ..

Журнал "Жебе баспа үйі"
ЖК «Қ.Орынбаев» баспаханасында
басылды.
Шымкент қаласы,
Н.Төреқұлов көшесі, 13 "А"
Басылған күні – 18.02.2025 ж.

КАЗАКСТАННЫҢ
ПЕДАГОГИКАЛЫҚ
АКАДЕМИЯСЫ

Медерәева А. У.

ШЫҒАРМАШЫЛ ҰСТАЗ ЗАМАН ТАЛАБЫ

2025 ЖЫЛ

Сыни тұрғыдан ойлауды дамыту әдістері

Турдалиева Умида Сайдалиевна,
«Жыланбұзған» ЖББМ КММ
бастауыш сынып мұғалімі.
Түркістан облысы, Төлеби ауданы.

Сыни тұрғыдан ойлау — адамның ақпаратты талдап, бағалап, негізделген шешімдер қабылдау қабілетін дамытуға бағытталған маңызды дағды. Бұл дағды оқушыларға тек білім алуға ғана емес, оларды өмірдегі қиын жағдайлардан дұрыс жол таңдау қабілетін де береді. Сыни тұрғыдан ойлау оқушыларды өз пікірін қалыптастыруға, дәлелдер келтіруге және көзқарастарын қорғай білуге үйретеді. Бастауыш сыныпта сыни тұрғыдан ойлауды дамыту үшін әртүрлі әдістер мен тәсілдер қолданылады.

Дебаттар — сыни тұрғыдан ойлауды дамытудың өте тиімді әдісі. Бұл әдіс арқылы оқушылар өз көзқарастарын білдіріп, қарсы пікірлерді тыңдай отырып, өзіндік пікірлерін қорғауды үйренеді. Мұғалім оқушыларға қызықты әрі өзекті тақырыптарды ұсынады. Тақырыптар қарама-қайшы пікірлер туғызатындай болуы керек, мысалы, «Теледидар баланың дамуына пайда әкеледі ме?» немесе «Кітап оқу немесе интернетте отыру: қайсысы тиімді?». Оқушыларды екі топқа бөліп, әр топқа бір пікірді қорғауды тапсырады. Олар аргументтер мен дәлелдер жинап, өз көзқарастарын қорғауға тырысады. Пікірталас соңында мұғалім әр оқушының айтқан сөздеріне және дәлелдеріне кері байланыс беріп, оларды сыни тұрғыдан бағалауға үйретеді.

Бұл әдіс балаларға сұрақтар қою арқылы бір мәселенің себептерін тереңірек түсінуге көмектеседі. Оқушы бір нәрсеге жауап бергенде, мұғалім «Неліктен?» немесе «Не себепті?» деген сұрақтарды қою арқылы жауапты кеңейтуге шақырады.

Оқушыларға табиғаттағы экологиялық проблемалар туралы тақырып беріледі. Бірінші сұрақ: «Не себепті табиғат ластануда?». Оқушы жауап береді, содан кейін «Неліктен?» деген сұрақ арқылы ол өз пікірін тереңірек ойлауға итермеледі. Бұл әдіс оқушының кез келген

мәселеге тереңірек үнілуіне мүмкіндік береді және ол тек фактілерге ғана емес, жағдайлардың себептері мен салдарына да назар аударады.

Миға шабуыл — бұл сыни тұрғыдан ойлауды дамытатын, ақпаратты еркін әрі жылдам жинау әдісі. Бұл әдіс оқушыларды шығармашылықпен ойлауға және әртүрлі пікірлерді талқылауға баулиды. Мұғалім тақырыпты береді, мысалы, «Жердің экологиялық жағдайы». Оқушыларға осы тақырып бойынша бірнеше минут ішінде мүмкіндігінше көп ойларды ұсыну ұсынылады. Барлық идеялар жазылып, кейіннен талқыланады. Миға шабуыл шығармашылық ойлау мен жаңа идеяларды табуға ықпал етеді, сонымен қатар балаларды бір-бірінің пікірін құрметтеуге, тыңдауға үйретеді.

Проблемалық оқыту — бұл оқушыларға белгілі бір мәселе қойып, оны шешу үшін қажетті білім мен дағдыларды өз бетімен іздеуге мүмкіндік береді.

Оқушыларға «Жолдағы қауіпсіздік» тақырыбы беріледі. Оларға жол қозғалысы ережелерін бұзудың салдарын көрсету үшін әртүрлі жағдайлар қойылады. Оқушылар осы проблеманы талдап, шешім табуы керек. Бұл әдіс сыни тұрғыдан ойлауды дамытады, себебі оқушылар проблеманы шешу жолында ақпаратты тексеріп, өз көзқарастарын негіздеуге мәжбүр болады.

Кейс-стади әдісі нақты өмірлік жағдайларды талдауға негізделген. Оқушыларға нақты немесе гипотетикалық ситуация беріледі, олар оны зерттеп, шешім қабылдауы тиіс. Мұғалім оқушыларға гипотетикалық оқиға береді, мысалы, мектепте жаңа ереже енгізу. Оқушылар осы ереженің пайдасы мен зиянын талқылап, өз шешімін ұсынады. Бұл әдіс оқушыларды нақты өмірдегі проблемаларды шешуге үйретеді, олардың сыни тұрғыдан ойлау дағдыларын дамытады.

 Зебе
баспа үйі

9 786017 046202